

УДК 351.853

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.4.19>**О. М. Витвіцький**аспірант кафедри публічного управління та землеустрою
Класичного приватного університету

ЗАЛУЧЕННЯ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

У статті досліджується важливість участі інститутів громадянського суспільства в реалізації політики охорони культурної спадщини в Україні, зокрема в умовах сучасних викликів, таких як війна та економічні труднощі. Автор акцентує увагу на тому, що громадські ініціативи відіграють критично важливу роль у збереженні національних культурних цінностей, підвищуючи обізнаність громадськості та стимулюючи соціальну відповідальність. Аналізуються існуючі механізми співпраці між державними органами та громадськими організаціями, а також приклади успішних ініціатив, що сприяють захисту культурної спадщини в умовах війни.

Зокрема, автором розглядаються приклади, такі як діяльність «Центру порятунку культурної спадщини» та участь активістів у порятунку пам'яток. Окрема увага приділяється викликам, з якими стикаються громадські організації, зокрема нестабільність фінансування, бюрократичні бар'єри та необхідність адаптації українського законодавства. Стаття пропонує рекомендації щодо покращення співпраці між громадським сектором і державою, зокрема через спрощення процедур залучення громадських організацій до охорони культурної спадщини.

Автор статті наголошує на важливості розвитку механізмів підтримки громадських ініціатив, які можуть стати двигунами соціальних змін. Підкреслюється, що збереження культурної спадщини є пріоритетом для національної ідентичності та становлення суспільства. У статті наводяться конкретні приклади та аналітичний огляд, заснований на нормотворчій діяльності, яка вказує на важливість ефективної взаємодії між державою та інститутами громадянського суспільства. Таким чином, стаття пропонує цінні рекомендації для вдосконалення політики охорони культурної спадщини в Україні, які можуть бути корисними для дослідників, державних службовців і представників громадського сектору.

Ключові слова: інститути громадянського суспільства, охорона культурної спадщини, державна політика, громадські організації, законодавчі ініціативи, громадський контроль.

Постановка проблеми. Громадські ініціативи відіграють критично важливу роль у збереженні культурної спадщини України, особливо в умовах сучасних викликів, таких як війна та економічні труднощі. Вони не лише підвищують обізнаність про значення культурної спадщини, але й активно залучають громаду до її охорони. Ці ініціативи стимулюють соціальну відповідальність та формують нові практики взаємодії між державою та громадою [1].

Однак, незважаючи на успіхи, громадські ініціативи стикаються з низкою викли-

ків [2]. Нестабільність фінансування, бюрократичні перешкоди та відсутність інфраструктури для реалізації проєктів можуть негативно вплинути на їхню діяльність. Тому важливо розвивати механізми підтримки громадських ініціатив, зокрема через державні програми та міжнародні гранти [3; 1].

Необхідно вивчити питання залучення інститутів громадянського суспільства до політики охорони культурної спадщини, розглянути їхній вплив, практики співпраці та запропонувати рекомендації для покращення цієї взаємодії аби забезпечити

ефективну охорону цінностей національної культури в умовах сучасних викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження різних аспектів залучення інститутів громадянського суспільства до реалізації політики у сфері охорони культурної спадщини знайшло своє відображення в працях науковиці у галузі публічного управління та права Менської О.А. [4; 5; 6; 7], науковиці у галузі державного управління Малишевої О.В. [8], науковців у галузі історичних наук Горбик В.О. [9] та Недольської В.В. [10]. У своїх дослідженнях ці вчені акцентують увагу на важливості активної участі громадських організацій у процесах охорони культурної спадщини, вивчаючи механізми взаємодії державних органів та громадських ініціатив у контексті збереження національних цінностей.

Метою статті є дослідження взаємодії між державними органами та громадськими організаціями в процесі охорони культурної спадщини України, а також розробка пропозицій щодо покращення співпраці, зокрема через адаптацію законодавства та підтримку громадського контролю за збереженням пам'яток.

Виклад основного матеріалу. Залучення громадськості до пам'ятко-охоронної діяльності має стати недефективним механізмом контролю, здатним допомогти акумулювати інтереси тих небайдужих громадян, у кого пробудився інтерес до власної культурної самобутності, та тих, хто розуміє важливість охорони, захисту й збереження вітчизняного культурного надбання [5, с. 65].

Співпраця з громадським сектором, яка здійснюється під час війни для захисту культурної спадщини, є критично важливою, оскільки сприяє збереженню національної ідентичності, формує єдність суспільства, залучає міжнародну підтримку та активізує волонтерські ініціативи. Захист пам'яток культури не лише підвищує обізнаність про їхнє значення та важливість, але й демонструє готовність українського суспільства діяти у відновленні та збереженні культурних цінностей. Паралельно, нові ініціативи відкривають нові можливості для наукових досліджень, освіти та розвитку грома-

дянського суспільства, підкреслюючи, що навіть під час війни можна знайти ефективні рішення для охорони культурної спадщини та підтримки соціальної відповідальності, що формує підґрунтя для майбутнього розвитку України.

Міністерство культури та стратегічних комунікацій продовжує фіксувати пошкодження пам'яток культурної спадщини в Україні внаслідок російської агресії. За інформацією, поданою обласними та Київською міською військовими адміністраціями, за вересень загальна чисельність постраждалих пам'яток культурної спадщини регіонів зростає на 22 одиниці і наразі складає 1169 об'єктів. З них національного значення – 117, місцевого – 983, щойно виявлених – 69 [11].

Одним із прикладів з порятунку культурної спадщини є діяльність громадського активіста Андрія Салюка, який зазначає: «Поки в Україну не надійшли перші поставки паропроникної плівки, ми загортали скульптури звичайною. Слід розуміти, що часу на пошуки правильних матеріалів не було. Іноді краще захистити пам'ятку наявними засобами» [12].

Іншим прикладом у залученні та розподілі міжнародної допомоги відіграв створений на початку війни «Центр порятунку культурної спадщини». Ця ініціатива, координована громадською організацією «Центр історичної пам'яті», налагодила партнерські зв'язки з Комітетом допомоги українським музеям у Польщі. Всі гуманітарні вантажі, спрямовані на порятунок спадщини, надходили на хаб комітету, звідки їх доставляли в Україну. Такі партнерства не лише сприяють збереженню пам'яток, але й підсилюють міжнародну підтримку української культури з боку громадського сектору [13].

У прифронтових населених пунктах Запорізької області голова громадської організації «Гуляйпільські старожитності», керівник Гуляйпільського відділення наукового товариства імені Якова Новицького Сергій Звілінський та голова Запорізького наукового товариства імені Якова Новицького Сергій Білівненко разом зі своїми однодумцями займаються порятунком, збереженням та вивченням культурної спадщини. Вони вивозять з-під обстрі-

лів, оцифровують і досліджують історичні артефакти з сімейних архівів, предмети домашнього вжитку, а також за допомогою спеціального обладнання займаються відновленням пам'яток для створення майбутніх експозицій. Ініціатива «Гуляйпільські старожитності» почала свою роботу задовго до повномасштабного вторгнення і юридичної реєстрації громадського об'єднання – з 2014 році. За той час історикам вдалося зібрати і опрацювати чимало історичних свідчень у самому Гуляйполі та під час експедицій у більшості сіл у його районі [14].

У березні 2022 року було створено Музейний кризовий центр – низову ініціативу культурологині та директорки львівського музею «Територія Терору» Ольги Гончар, яка реалізується у партнерстві з іншими громадськими ініціативами та підтримується міжнародними організаціями. Сферою діяльності центру стала фінансова та організаційна допомога музеям і їх колективам у кризові часи. Кризовий центр надавав допомогу з евакуації колекцій із менших регіональних музеїв у відносно безпеку на захід України [15].

Різноманітність громадських ініціатив у сфері збереження культурної спадщини свідчить про широкий спектр підходів та методів, що застосовуються для охорони національних цінностей. Громадські організації активно залучаються до різних аспектів охорони пам'яток, зокрема до фізичного захисту культурних об'єктів, пошуку та використання інноваційних матеріалів для їх реставрації, організації міжнародної допомоги, а також створення кризових центрів для евакуації та збереження колекцій та інших ініціатив. Під час війни особливо важливими стали дії, спрямовані на мобілізацію ресурсів та міжнародної підтримки, що дозволяють оперативно реагувати на знищення або пошкодження пам'яток культурної спадщини. Крім того, громадські організації також виконують важливу роль у формуванні обізнаності населення щодо необхідності збереження культурної спадщини, що підвищує громадську відповідальність за її охорону. Таким чином, їхня діяльність охоплює не лише конкретні проекти,

але й сприяє зменшенню прогалів, які не може, чи не встигає задовольнити держава.

Громадські організації мають значну перевагу завдяки своїм гнучким організаційним структурам і меншим бюрократичним перепонам. Це дозволяє їм швидше реагувати на кризові ситуації та оперативно впроваджувати ініціативи, що є особливо важливим. На відміну від державних установ, громадські організації можуть діяти з мінімальними затримками, що дозволяє їм ефективніше здійснювати проекти та залучати ресурси для охорони культурної спадщини.

Законодавство України регулює діяльність громадських організацій, що займаються охороною культурної спадщини, через кілька важливих актів. Закон України «Про громадські об'єднання» [16] визначає правові основи для їх функціонування, реєстрації, фінансування та взаємодії з державними органами, що дозволяє організаціям ефективно здійснювати свою діяльність. Закон «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [17] регулює залучення фінансування для проектів, спрямованих на збереження культурної спадщини, а організації можуть отримувати благодійну підтримку для своїх ініціатив. Закон «Про місцеве самоврядування в Україні» [18] встановлює права місцевих органів влади щодо збереження пам'яток на місцевому рівні, що створює можливості для співпраці громадських організацій з органами місцевого самоврядування в питаннях охорони культурної спадщини.

Діяльність щодо збереження об'єктів культурної спадщини регулюється відразу декількома законами України «Про охорону культурної спадщини» [19], «Про культуру» [20], «Про охорону археологічної спадщини» [21] та іншими нормативно-правовими актами у цій сфері.

З початку повномасштабної російсько-української війни громадські організації, волонтери, усі небайдужі розгорнули активну роботу щодо захисту об'єктів культурної спадщини. Започаткування та реалізація низки ініціатив, залучення до них міжнародних інституцій, допомогло захистити пам'ятки від можливих руйну-

вань, напрацювати протоколи дій захисту культурної спадщини в умовах війни, провести документування випадків військових злочинів проти культурних цінностей, використати новітні інформаційні технології для оцифрування як об'єктів спадщини, так і матеріалів, пов'язаних із ними. Громадські ініціативи істотно доповнили діяльність органів державної влади і місцевого самоврядування у захисті пам'яток в умовах війни [10].

Налагодження взаємодії між державним і громадським секторами у частині здійснення громадського контролю у питаннях охорони культурної спадщини, шляхом ухвалення відповідних нормативно-правових актів або закріплення окремих положень щодо цього у вже чинних, сприятиме не тільки ефективності процесу вироблення державної політики у цій сфері, але й позитивно впливатиме на швидкість, якість та наслідки реалізації прийнятих державно-управлінських рішень у пам'ято-охоронній галузі [6].

Питання взаємодії громадянського суспільства та його інститутів з державою при обговоренні, формуванні й подальшій реалізації державної політики у сфері охорони, захисту та збереження національної культурної спадщини, визначають потребу у проведенні теоретико-аналітичного осмислення щодо координування її ефективного функціонування та розвитку як пріоритетного напрямку діяльності держави. Імовірно тому на порядок денний повсякчас виносилися питання ухвалення відповідного нормативно-правового акту, який би врегулював проблему активної залученості інститутів громадянського суспільства до сфери управління культурною спадщиною як рівноправного партнера державної влади та місцевого самоврядування [7, с. 66].

Ефективна взаємодія між державними органами та громадськими організаціями є основою успішного збереження культурної спадщини, особливо в умовах війни та соціально-економічної нестабільності. У даному контексті важливо розглянути основні механізми, які забезпечують співпрацю між цими секторами, а також існуючі виклики, що впливають на ефективність цієї взаємодії.

Законодавство України передбачає правові засади для взаємодії органів державної влади з громадськими ініціативами. Важливим кроком є розвиток та вдосконалення законодавства, яке забезпечить спрощення процедур для залучення громадських організацій до охорони культурної спадщини.

Громадські організації активно працюють із міжнародними організаціями, залучають гранти та інші фінансові ресурси для реалізації своїх ініціатив.

Для ефективного обміну інформацією між державними органами та громадськими організаціями важливими є сучасні комунікаційні платформи, зокрема онлайн-системи для повідомлення про пошкодження пам'яток, спеціалізовані сайти для моніторингу та оцінки стану культурної спадщини. Вони дозволяють оперативно реагувати на загрози, а також забезпечують збір статистичних даних, що може бути використано для прийняття управлінських рішень на національному та місцевому рівнях.

Під час війни важливим механізмом співпраці є спільні проекти між державними органами та громадськими організаціями, спрямовані на захист пам'яток культурної спадщини. У таких випадках органи державної влади надають необхідну підтримку в організації транспортування та безпеки, а громадські організації – експертну допомогу та залучення ресурсів.

Одним із важливих аспектів механізмів взаємодії є залучення міжнародної допомоги та підтримки. Громадські організації активно співпрацюють з іноземними партнерами, організовують гуманітарні вантажі, надають консультації та підтримку іншим країнам. Це включає у себе співпрацю з міжнародними організаціями, а також із волонтерськими і благодійними фондами, які сприяють мобілізації ресурсів для збереження культурних цінностей в умовах війни.

Для ефективного контролю за збереженням культурної спадщини важливо активно залучати громадськість до процесів її охорони. Проведення кампаній з підвищення обізнаності, освітні проекти, залучення волонтерів до фізичного захи-

сту пам'яток – все це сприяє формуванню громадської відповідальності за збереження національних цінностей.

Отже, механізми взаємодії держави і громадських організацій у сфері охорони культурної спадщини включають в себе комплекс правових, комунікаційних та організаційних інструментів, що забезпечують оперативне реагування на виклики сучасності та формування ефективних моделей співпраці для збереження культурної спадщини України. На рис. 1 запропоновано форми взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами державної влади (рис. 1).

30 жовтня 2024 року Верховна Рада України прийняла за основу і в цілому розроблений Міністерством культури та стратегічних комунікацій законопроект № 11438 «Про внесення змін до Закону України «Про охорону культурної спадщини», який забезпечує рівні умови участі громадських об'єднань в охороні куль-

турної спадщини, усуваючи монополію Українського товариства охорони пам'яток історії та культури на здійснення громадського контролю в цій сфері. Закон вже підписано президентом та набере чинності у грудні 2024 року [22; 23].

В законі пропонується, серед іншого, надати громадським об'єднанням, до статутних завдань яких належать питання щодо охорони культурної спадщини, право брати участь в охороні культурної спадщини (зокрема: здійснювати громадський контроль за її збереженням, використанням, консервацією, реставрацією, реабілітацією, музеєфікацією та ремонтом), яке наразі має виключно Українське товариство охорони пам'яток історії та культури. Попередня редакція закону України «Про охорону культурної спадщини» звужувала перелік організаційно-правових форм громадських об'єднань, що можуть приймати участь в охороні культурної спадщини, зокрема не враховувала таку організацій-

Рис. 1. Механізм взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами державної влади у реалізації політики в сфері охорони культурної спадщини

Джерело: побудовано автором

но-правову форму, як громадська спілка. Окрім того, виділяла серед інших громадську організацію «Українське товариство охорони пам'яток історії та культури», що фактично порушує принцип рівності, визначений статтею 3 Закону України «Про громадські об'єднання» (п. 1). Прийняття закону, на думку суб'єкта права законодавчої ініціативи, «забезпечить: приведення у відповідність до закону України «Про громадські об'єднання» переліку організаційно-правових форм громадських об'єднань, що можуть приймати участь в охороні культурної спадщини; реалізацію принципу рівності перед законом громадських об'єднань визначеного статтею 3 закону України «Про громадські об'єднання» щодо їх участі в охороні культурної спадщини» [22].

Таким чином, новий закон дозволить об'єднанням, які працюють у сфері охорони культурної спадщини, брати участь у збереженні історико-культурних надбань, розширюючи громадський контроль і залучення до процесів охорони важливих об'єктів [23].

Висновки та пропозиції. У результаті аналізу ролі інститутів громадянського суспільства у реалізації політики охорони культурної спадщини України під час сучасних викликів, таких як війна і економічні труднощі, можна зробити кілька ключових висновків. По-перше, громадські організації відіграють критично важливу роль у збереженні та популяризації національних культурних цінностей, сприяючи соціальному єднанню та підвищенню обізнаності суспільства. По-друге, незважаючи на численні успіхи, громадські ініціативи стикаються з серйозними викликами, такими як нестабільність фінансування, бюрократичні бар'єри і недостатня інфраструктура для реалізації проектів.

З огляду на ці висновки, ми пропонуємо ряд рекомендацій для покращення співпраці між державними структурами та інститутами громадянського суспільства задля збереження культурної спадщини України, зокрема:

– активізувати співпрацю між державними органами, громадськими організаціями та міжнародними фондами для залучення ресурсів та реалізації проектів, що

сприятимуть більш ефективній охороні та відновленню культурної спадщини;

– розвивати механізми громадського контролю, щоб забезпечити прозорість у використанні бюджетних і не бюджетних коштів, що виділяються на охорону культурної спадщини;

– провести кампанії з підвищення обізнаності серед загального населення про значення культурної спадщини та важливість її збереження, включаючи освітні програми, тренінги та інформаційні акції;

– просувати та підтримувати законодавчі зміни, які б полегшили діяльність громадських організацій у сфері охорони культурної спадщини, особливо в частині спрощення бюрократичних процедур, щоб забезпечити прозорість і зручність участі в пам'ятко-охоронній діяльності.

Прийняття зазначених рекомендацій може стати важливим кроком у зміцненні позицій інститутів громадянського суспільства в системі охорони культурної спадщини України, що забезпечить ефективну реалізацію політики в цій сфері і підтримку національної ідентичності. Зміцнення партнерства між державними органами і громадськістю, адаптація законодавства та активізація міжнародної співпраці можуть суттєво підвищити ефективність охорони культурних цінностей в Україні.

Таким чином, громадські ініціативи можуть стати не лише підтримкою охорони пам'яток, але й двигуном соціальних трансформацій, формуючи нові напрямки та порядок денний в культурній політиці України. Подальший розвиток цих ініціатив має велике значення для зміцнення соціальної згуртованості, національної свідомості та глибшого розуміння важливості історичної спадщини серед суспільства.

Список використаної літератури:

1. Презентації проектів та ініціатив зі збереження Культурної Спадщини. Національне бюро програми ЄС «Креативна Європа» в Україні: YouTube-канал. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ZeadjGzPXHM&t=9089s>
2. Відбувся Другий національний форум амбасадорів культурної спадщини України. Громадський простір: вебсайт. URL: <https://www.prostir.ua/?news=vidbuvsya>

- druhyj-natsionalnyj-forum-ambasadoriv-kulturnoji-spadschynu-ukrajiny
3. Інституційні та правові проблеми збереження культурної спадщини: Національний інститут стратегічних досліджень: веб-сайт. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/instituciyni-ta-pravovi-problemi-zberezhennya-kulturnoi>
 4. Менська О. А. Концесія як цивільно-правовий механізм збереження об'єктів культурної спадщини в Україні. *Університетські наукові записки*. Київ, 2014. № 4. С. 113–118. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2014_4_16
 5. Менська О.А. Інституалізація публічного управління у сфері охорони культурної спадщини в Україні. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування*. 2022. № 4. С. 54. URL: <https://doi.org/10.32840/1813-3401.2022.4.8>
 6. Менська О.А. Інститут громадських інспекторів у сфері охорони культурної спадщини як інструмент громадського контролю в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. №4. С. 56. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2021.11.38>
 7. Менська О. Теоретико-правові засади взаємодії громадянського суспільства та його інститутів з державою при формуванні та реалізації культурної політики України (інформаційно-комунікативний аспект). Підбірка наукових статей Логос. Болонья, Італія. 2023. С. 65–68. URL: <https://doi.org/10.36074/logos-29.09.2023.17>
 8. Малишева О. В. Напрямки вдосконалення економічного механізму державного управління охороною культурної спадщини АР Крим. *Державне будівництво*. 2007. С. 2–8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2007_2_26
 9. Історико-культурна спадщина: проблеми дослідження і збереження / відп. ред. В. О. Горбик. Київ, 1998. 399 с.
 10. Надольська В. Громадські ініціативи зі збереження об'єктів культурної спадщини в Україні (2022–2023 рр.). Втрати нерухомих пам'яток України під час російсько-української війни в 2022–2023 рр.: фіксація та дослідження: збірник наукових праць на пошану пам'яті історика та пам'яткознавця Сергія Кота / Київ, Інститут історії України НАН України. 2024. С. 138–143.
 11. 1169 об'єктів культурної спадщини постраждали в Україні через російську агресію. Міністерство культури та стратегічних комунікацій України: веб-сайт. URL: <https://mcsc.gov.ua/news/1169-obyektiv-kulturnoyi-spadschynu-postrazhdaly-v-ukrayini-cherez-rosijsku-agresiyu/>
 12. Захист культурної спадщини під час війни. Львівський вимір. Бюро спадщини: вебсайт. URL: <https://spadshchyna.lviv.ua/zahyst-kulturnoyi-spadschynu-pid-chas-vijny-lvivskiy-vymir/>
 13. Центру порятунку культурної спадщини – 1 рік!: Центр порятунку української культурної спадщини: вебсайт. URL: <https://uacenter.org.ua/czentruporyatunku-spadschynu-1-rik/>
 14. Зберегти від забуття: як на Запоріжжі історики рятують з-під обстрілів родинні пам'ятки і фіксують спогади жителів прифронтових громад. Перший Запорізький: вебсайт. URL: <https://1news.zp.ua/na-zaporizhzhistoriki-ryatuyut-z-pid-obstriliv-rodinnipamyatki-oczifrovuyut-fotoarhivi-tavidnovlyuyut-artefakti/>
 15. Презентація ініціативи «Музейний кризовий центр». Львівський муніципальний мистецький центр: вебсайт. URL: <https://www.lvivart.center/prezentacziya-incipiatyvy-muzejnyj-kryzovyj-czentr-video/>
 16. Про громадські об'єднання: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
 17. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>
 18. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
 19. Про охорону культурної спадщини: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 39. С. 333. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14/ed20231002#Text>
 20. Про культуру: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 24. С. 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17/ed20230921#Text>
 21. Про охорону археологічної спадщини: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 26. С. 361. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1626-15#Text>

22. Про охорону культурної спадщини щодо забезпечення рівних умов участі громадських об'єднань в охороні культурної спадщини: Висновок на проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України від 24 липня 2024 року № 11438. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/pubFile/2480883>

23. Проєкт Закону про внесення змін до Закону України «Про охорону культурної спадщини» щодо забезпечення рівних умов участі громадських об'єднань в охороні культурної спадщини: Картка законопроєкту від 24 липня 2024 року № 11438. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/44640>

Vytvitskyi O. Involvement of civil society institutions in the implementation of policies in the field of cultural heritage protection

The article explores the critical role of civil society institutions in implementing cultural heritage protection policies in Ukraine, particularly in light of ongoing challenges such as war and economic instability. The author highlights how public initiatives significantly contribute to preserving national cultural values by raising public awareness and fostering social responsibility. The analysis focuses on existing mechanisms of cooperation between governmental authorities and public organizations, alongside examples of successful initiatives that enhance cultural heritage protection during wartime.

The article examines specific cases, including the activities of the Center for the Rescue of Cultural Heritage and the role of activists in saving monuments. Special attention is given to the challenges faced by non-governmental organizations, such as unstable funding, bureaucratic hurdles, and the need for legislative adaptation in Ukraine. Recommendations are proposed to strengthen cooperation between the public sector and the state, including simplifying procedures for involving non-governmental organizations in cultural heritage protection efforts.

The author underscores the importance of supporting civic initiatives as catalysts for social change. The preservation of cultural heritage is positioned as a cornerstone of national identity and societal development. The article presents specific examples and an analytical review of relevant legislation, highlighting the significance of effective collaboration between the state and civil society institutions. These insights provide practical recommendations for improving cultural heritage protection policies in Ukraine, offering valuable guidance for researchers, policymakers, and public sector representatives.

Key words: *civil society institutions, protection of cultural heritage, state policy, public organizations, legislative initiatives, public control.*